

Code of Criminal Procedure Video 01 D part51

Marathi

b. खटल्यांचे हस्तांतरण, कलम 185 ते 181 नवध. कलम 185 राज्य सरकारचा खटल्याचा न्यायालयावर निर्णय घेणेचा अधिकार. राज्य सरकार काही विशिष्ट गुण्यांचे खटल्य ठरावित न्यायालयाचे निर्देश देवू शकते.

कलम 186 उच्च न्यायालयाचा अधिकारक्षेत्र विवाज सोडवणेचा अधिकार. जर दो न्यायाले एका खटल्यावर दावा करत असेल, तर उच्च न्यायाले हाँ वाज सोडवते आनी खटला कोड त्या न्यायालयाचा ते ठरवते. कलम 187 न्यायदंड अधिकायाला प्रकरण पुरे पाठवणेचा अधिकार.

जर आरोपी वेगल्या जिल्याच सापडला, तर त्याला त्या जिल्याचा योग्य न्यायालया कडे सुपूर्त केले जाओ शकते. कलम 188 भारता बाहेर भारतीय नागरिका ने गुन्हा केला असल्यास न्यायालिन अधिकार. जर भारतीय नागरिका ने परदेशाद गुन्हा केला असल्या, तर भारतीय न्यायालयात खटला चालवता येव शकतो, परन्तु केंद्र सरकारची परवांगी आवश्यक आहे.

कलम 191 उच्च न्यायालयां मधिल खटले हस्तांतरित करणेचा सर्वोच्च न्यायालयाचा अधिकार. जर बुन्हा अनेक राज्यांना प्रभावित करत असेल, तर सर्वोच्च न्यायालय, सुप्रीम कोर्ट, उच्च न्यायालयां दर्म्या खटला हस्तांतरित करू शकते. दोन खटलेंची सुरुवात करणे साथी आवश्यक अती, कलम 190 ते 199.

जेवा न्यायालयाचा अधिकार निश्चित होतो, तेवा न्यायालय थरवते की ते गुन्हाची दखल, कौग्री जान्स, गेव शकते का? अग गुन्हाची दखल घेणेची प्रकरिया, कलम 190 ते 144. गुन्हाची दखल, कौग्री जान्स, मन्जे काई? गुन्हाची दखल घेणे, मन्जे न्यायालयाने एका द्या गुन्हाची अधिकरूत नोंध गेवं खटला सुरू करणे? कोण गुन्हाची दखल गेव शकतो? न्यायदंड अधिकारी, माझिस्ट्रेट, खालील परिस्थितिं मधे गुन्हाची दखल गेव शकतो? तक्रारी वर, कम्प्लेंट, आधारित जर एका द्या व्यक्तिने न्यायालयात तक्रार दाखल केली असेल? पोलिस आहवाला वर, पुलिस रिपोर्ट चार्ज शीट आधारित जर पोलिसानने गुन्हाचा आहवाल साधर केला असेल? स्वताह चा माहिती नुसार किम्मा अन्य व्यक्ति कडूं मेलालेल्या माहिती नुसार, जर न्यायदंड अधिकारी स्वताह चा माहिती नुसार गुन्हाची दखल गेव इच्छित असेल? उदाहरे, जर सार्वजनिक उपद्रव, पब्लिक न्यूसांस, बाबत तक्रार मेलाली, तर न्यायदंड अधिकारी पोलिस आहवालाची वात्म पाहता थेट गुन्हाची दखल गेव शकतो?

सारांश (Summary)

1. खटल्यांचे हस्तांतरण आणि न्यायालयीन अधिकारक्षेत्र (Sections 185-191, CrPC)

- **कलम 185:**
 - राज्य सरकारला ठराविक गुन्ह्यांचे खटले विशिष्ट न्यायालयात चालवण्याचा अधिकार आहे.
- **कलम 186:**
 - जर दोन न्यायालये एका खटल्यावर दावा करत असतील, तर उच्च न्यायालय हा वाद सोडवते आणि योग्य न्यायालय ठरवते.
- **कलम 187:**
 - जर आरोपी वेगळ्या जिल्ह्यात सापडला, तर त्याला त्या जिल्ह्यातील योग्य न्यायालयाकडे सुपूर्त करता येते.
- **कलम 188:**
 - जर भारतीय नागरिकाने परदेशात गुन्हा केला असेल, तर केंद्र सरकारच्या परवानगीने भारतात त्याच्यावर खटला चालवता येईल.
- **कलम 191:**
 - जर गुन्ह्याने अनेक राज्यांना प्रभावित केले असेल, तर सर्वोच्च न्यायालय खटला एका उच्च न्यायालयातून दुसऱ्या उच्च न्यायालयात हस्तांतरित करू शकते.

2. गुन्ह्यांची दखल घेण्याची प्रक्रिया (Sections 190-199, CrPC)

- न्यायालयाचा अधिकार निश्चित झाल्यानंतर, न्यायालय ठरवते की ते गुन्ह्याची दखल घेऊ शकते का.
- **गुन्ह्याची दखल (Cognizance of Offense) म्हणजे काय?**
 - न्यायालयाने एखाद्या गुन्ह्याची अधिकृत नोंद घेऊन खटला सुरू करणे.
- **गुन्ह्याची दखल कोण घेऊ शकतो?**
 - **न्यायदंड अधिकारी (Magistrate)** पुढील परिस्थितीत गुन्ह्याची दखल घेऊ शकतो:
 1. तक्रारीच्या (Complaint) आधारे: जर एखाद्या व्यक्तीने न्यायालयात तक्रार दाखल केली असेल.
 2. पोलीस अहवालाच्या (Police Report) आधारे: जर पोलिसांनी गुन्ह्याचा अहवाल (Charge Sheet) सादर केला असेल.
 3. स्वतःच्या माहितीनुसार: जर न्यायदंड अधिकाऱ्याला काही गंभीर बाबी स्वतःच्या माहितीनुसार समजल्या.

3. सार्वजनिक उपद्रव (Public Nuisance) आणि न्यायालयीन हस्तक्षेप

- जर सार्वजनिक उपद्रव किंवा इतर गंभीर बाबीबाबत तक्रार प्राप्त झाली, तर न्यायदंड अधिकारी पोलिस अहवालाची वाट न पाहता थेट गुन्ह्याची दखल घेऊ शकतो.

प्रश्नमंजुषा (Quiz)

1. कलम 186 नुसार, जर दोन न्यायालये एका खटल्यावर दावा करत असतील, तर कोण हा वाद सोडवते?
☒ उच्च न्यायालय
☐ सर्वोच्च न्यायालय
☐ राज्य सरकार
☐ पोलीस विभाग
2. कलम 188 नुसार, जर भारतीय नागरिकाने परदेशात गुन्हा केला, तर भारतात खटला चालवण्यासाठी कोणाची परवानगी आवश्यक आहे?
☒ केंद्र सरकार
☐ राज्य सरकार
☐ सर्वोच्च न्यायालय
☐ पोलीस आयुक्त
3. न्यायालय गुन्ह्याची दखल कशाच्या आधारे घेऊ शकते?
☒ तक्रार, पोलीस अहवाल किंवा स्वतःच्या माहितीनुसार

- × फक्त तक्रारीवर
- × फक्त पोलीस अहवालावर
- × फक्त आरोपीच्या कबुलीजबाबावर

4. कलम 191 नुसार, जर गुन्ह्याने अनेक राज्यांना प्रभावित केले असेल, तर खटला हस्तांतरित करण्याचा अधिकार कोणाकडे आहे?

☒ सर्वोच्च न्यायालय (Supreme Court)

- × उच्च न्यायालय
- × राज्य सरकार
- × गृह मंत्रालय